

Giftenaftrek en modelovereenkomst stimuleren geefgedrag

En ook: anbi-status terecht met terugwerkende kracht ingetrokken

Vrijdag 27 januari 2017 heeft het Ministerie van Financiën een drietal rapporten aan de Tweede Kamer gestuurd over het effect van de giftenaftrek en over de uitvoeringspraktijk van giftenaftrek en anbi's. Hierin wordt kort gezegd geconcludeerd dat de giftenaftrek voor particulieren doelmatig is.

Na bestudering is onze opvatting dat de rapporten een goede basis geven voor de conclusie dat de giftenaftrek maatschappelijk gezien werkt. Helaas ontbreekt concreet onderzoek naar de effecten van de periodieke gift: dit is naar onze mening een goed onderwerp voor vervolgonderzoek. In de rapportage is aangegeven dat het verstandig kan zijn als er meer bekendheid wordt gegeven aan de giftenaftrek om het beoogde effect (meer giften voor goede doelen) nog verder te vergroten. Ook worden diverse uitvoeringstechnische knelpunten gesignaleerd. De argumentatie van het Ministerie ter onderbouwing van deze knelpunten overtuigt op het eerste gezicht niet. De vraag komt op of deze knelpunten moeten worden gelezen in de context van eerdere uitlatingen van het Ministerie over mogelijke afschaffing of beperking van de giftenaftrek. Dit lijkt ons ongewenst, want uit ander onderzoek¹ (kort aangehaald in één van de rapporten) blijkt dat een afschaffing dramatische gevolgen kan hebben op het totaalbedrag van giften aan goede doelen. Bovendien is het geefgedrag gebaat bij betrouwbare en duurzame fiscale wetgeving.

In dit nieuwsbericht gaan we nader in op de rapporten. Tevens gaan we kort in op een uitspraak van Gerechtshof Amsterdam die oordeelt dat de inspecteur de anbi-status van een 'automuseum' terecht met terugwerkende kracht heeft ingetrokken. Het blijft dus van belang om goed bij te houden of uw anbi (of sbbi) aan de voorwaarden voldoet.

1. Giftenaftrek en modelovereenkomst doelmatig

Een deel van de gevers 'redeneert vanuit de netto kosten van de gift'

In opdracht van het Ministerie van Financiën is onderzoek gedaan naar de effecten van de giftenaftrek op het geefgedrag. Dit onderzoek is vastgelegd in een rapport, dat is opgesteld door het bureau Dialogic. Het onderzoek is gedaan op basis van belastingaangiften, onderzoeksvragen onder burgers, interviews van experts, literatuurstudies en jaarverslagen van anbi's. Het onderzoek is uitgevoerd met behulp van econometrische analyses. De conclusie is dat de giftenaftrek voor particulieren de totale hoogte van de giften doet toenemen. Deze conclusie is onder meer gebaseerd op het feit dat een derde van de gebruikers van de giftenaftrek daadwerkelijk aangeeft meer te geven doordat zij recht hebben op de giftenaftrek. Daarnaast schatten de onderzoekers in dat particulieren 17,5% meer geven vanwege de giftenaftrek. Dit is minder dan het budgettaire beslag. De concrete onderzoeksvraag: 'zou u minder geven als de giftenaftrek zou worden afgeschaft', is echter niet gesteld. De onderzoekers onderkennen naast toename van de giften een aantal belangrijke indirecte opbrengsten van de giftenaftrek, zoals het stimuleren van maatschappelijke betrokkenheid, allocatiemechanisme voor publieke gelden, compensatie voor een terugtrekkende overheid en het vergroten van initiatief van goede doelen. Ook de multiplier voor cultuur werpt zijn vruchten af op het geefgedrag aan cultuur.

¹ Uitgevoerd door ABN AMRO Mees Pierson

De onderzoekers constateren verder dat het afschaffen van de notariële akte voor de periodieke gift een positief effect heeft gehad op de (periodieke) giften. Dit is alleen gemeten voor het jaar 2014 (het jaar van invoering van de modelovereenkomst voor de periodieke gift) ten opzichte van eerdere jaren. Onze eigen ervaring is dat er nog steeds gevraagd wordt om de modelovereenkomst en mogelijkserwijs is het positieve effect voor latere jaren dus nog groter. Dit is bij dit onderzoek niet onderzocht.

De onderzoekers vinden het lastig om te bepalen of het onderscheid tussen de periodieke en eenmalige giftenaftrek ertoe leidt dat er meer wordt geschonken. Uit het rapport komt naar voren dat men hier geen analyses op kon uitvoeren. Op basis van onze praktische ervaringen is de periodieke gift naar onze mening het middel bij uitstek om de giften te stimuleren en wordt deze bij de fondswerving ook als zodanig gebruikt. Dit geldt ook voor sectoren waarin (volgens het rapport) het effect van de giftenaftrek beperkt is, zoals health. Het is daarom jammer dat hier geen nader onderzoek naar is gedaan (bijvoorbeeld concrete vragen aan gebruikers).

De steunstichting SBBI en de giftenaftrek voor bedrijven hebben naar de mening van de onderzoekers in feite geen effect.

Tegelijk zijn ook andere rapporten gepubliceerd die door het Ministerie van Financiën zelf zijn opgesteld. In het eerste rapport *Evaluatie uitvoering giftenaftrek*, wordt geconstateerd dat de giftenaftrek steeds ingewikkelder is geworden. Dit is inderdaad een terecht punt en wordt veroorzaakt door allerlei (politieke) wensen van de afgelopen tijd. Dat mag naar onze mening echter geen reden zijn voor kritiek op de giftenaftrek in algemene zin. Verder gaat vooral met giftenaftrek voor vrijwilligersvergoedingen veel mis. Een belangrijke valkuil is ook het vrije tekstveld in het aangiftebiljet, waarin de begunstigde anbi moet worden vermeld. De ingevulde namen van anbi's zijn in diverse gevallen niet eenduidig. Dit leidt voor ruim twintig procent van de geclaimde giftenaftrek tot de vraag of de aangifte wel juist is ingevuld, maar een concreet antwoord op deze vraag wordt in het rapport niet gegeven. Wij misten hier specifieke aandacht voor de mogelijkheid om in de aangifte verplicht het RSIN van de begunstigde te laten invullen (zoals bij de periodieke gift).

In het tweede rapport *Evaluatie van de praktijk anbi's en sbbi's* wordt geconstateerd dat de anbi-regeling uiteraard niet alleen van belang is voor de giftenaftrek, maar zeker ook voor de erf- en schenkbelasting. De controle door de Belastingdienst geschiedt tegen aanvaardbare kosten (doelmatigheid). Het rapport haalt allerlei jurisprudentie aan, waaronder de recent door ons gevoerde procedure inzake het begrip commercieel tarief. Het feit dat de Belastingdienst hierover (door)proceerde, lijkt niet erg doelmatig, omdat zijn stricte standpunt afweek van uitlatingen die de Staatssecretaris van Financiën in 2012 had gedaan. De procedure is door de belastingplichtige gewonnen: de Hoge Raad achtte het standpunt van de Belastingdienst te streng.

2 Intrekking anbi-status met terugwerkende kracht

'Goedkeuring van het anbi-aanvraagformulier is geen weloverwogen standpuntbepaling van de inspecteur'

Op 22 april 2016 heeft de Hoge Raad geoordeeld dat intrekking van de anbi-status met terugwerkende kracht is toegestaan. De anbi waarover de zaak ging, was in naam een automuseum, maar de collectie was nauwelijks zichtbaar voor het publiek. De feitelijke werkzaamheden sloten daarom niet aan bij het doel. Terugwerkende kracht zou niet zijn toegestaan indien de inspecteur op basis van een weloverwogen standpuntbepaling de indruk zou hebben gewekt dat de anbi-status terecht was verleend. Het Gerechtshof Amsterdam heeft nu geconcludeerd dat ook jaarstukken die niet concreet laten zien welke activiteiten worden ontplooid, niet kunnen leiden tot een weloverwogen standpuntbepaling.

Een en ander toont aan dat de giftenaftrek en de anbi-regeling nog altijd volop in de belangstelling staan. Uiteraard moet afgewacht worden wat de politiek hiermee gaat doen: een volgend kabinet moet dat gaan uitmaken. Hoe dan ook is het van belang dat goede doelen en andere anbi's aandacht blijven houden voor hun gevers en de fiscale voordelen die zij kunnen behalen. Anbi's hebben wel de verantwoordelijkheid zelf te blijven toetsen of ze aan de anbi-vereisten voldoen.

Wilbert van Vliet

w.vanvliet@hvkstevens.com

TEL 020 7630 905 / 06 12226634

Jeroen Ruijg

j.ruijg@hvkstevens.com

TEL 020 21 05 062 / 06 12 13 35 43

HVK Stevens | Prins Bernhardplein 200 | 1097 JB Amsterdam | www.hvk-stevens.com